

UN NESĂȚ DE CULOARE

Maria Manucă e o pictoriță ce nu și-a mai fost sieși suficientă în această ipostază și a simțit nevoia să se exprime și cu mijloacele altei arte, aceea a cuvîntului-imagine. Ce e de subliniat de la bun început în încercarea de-a face portretul acestei portretiste este starea ei de tinerețe pulsatorie, cu afit mai năvalnică cu cât i se adună anii pe răboj, într-un vector invers proporțional uimitor și prea puțin înțelnit. La un palier temporal cînd alte femei își rostuiesc uneltele hibernării, adică andrelele împletirii amintirilor în ochiuri de fulare memorialistice, ea e tot mai nerăbdătoare să se exprime într-o manieră considerată îndeobște a fi proprie adolescenței, tendință pe care o dublează și chipul ei ce pare pictat de un zeu romantic și îndrăgostit de culoarea ceruleum, azur ireal și ideal din care i-a decupat privirile cu care ea transportă entități cromatice și semantice din realul prim într-un real al ei, secund, dar vorba lui Ion Barbu, „un joc secund mai pur” și, în orice caz, mai dens și mai semnificativ decît primul. Pictura ei are în primul rînd certe virtuți portretistice, ea avînd harul de-a preleva bobul de rouă al esenței definitorii a celui supus imortalizării în acest fel. Fie el copil, adult său chiar propriul chip privit în oglinda autoportretului, subiectul inspirator capătă virtuți esențiale inubliabile și inconfundabile. Privind un portret al acestei plasticiene, memoria noastră, fatalmente intertextualistă, aude rimînd din adînc cu acesta sintagma eminesciană: „monogramul lucrurilor”, adică acea particularitate inconfundabilă, incomparabilă și proprie numai sieși.

Ea lucrează cu pasta culorii într-o manieră specială, deținînd, desigur, un secret al adîncimii, căci cromatica tablourilor sale are o densitate și un halou de mister de o factură absolut personală. Și încă ceva. Un spațiu de interior pictat de Maria Mănuță, chiar lipsit de persoana umană, este, cu toate acestea, animat și greu de amintiri, căci ea știe să transmită dimensiunea temporală a unui spațiu, în sensul că privitorul simte, percepe istoria afectivă a locului astfel pictat, greutatea lui de întîmplări petrecute acolo de-a lungul vremii, misterul și emoțiile trăite în acel spațiu și încastrate în zidurile sau în lumina ce se revărsă peste lucruri, de un ezoterism și o magie poetică specială.

Așadar o magie a culorii de o densitate miraculoasă, de intensitatea somptuoasă a roșului venețian, așa încît translația de la acesta la titlul ultimei sale cărți de poezie, *Veneția profundis*, nu e decît o filiație firească și deloc uimitoare.

Dar, de fapt, toate cărțile sale de poezie prelungesc exprimarea cromatică translată în verb. Se pot preleva zeci de exemple, dintre care unele adevărate flashuri de fulgerare aforistică a haikurilor prin lapidaritate și fericită inspirație. Adică prin atingerea acelor „adevăruri-surpriză” pe care, de cînd am citit sintagma formulată de Edgar Papu despre scrisul Svetlanei Paleologu Matta, aceasta mi-a devenit unitate de măsură pentru depistarea și validarea existenței coeficientului de poeticitate în scrisul cuiva. Adică, într-alt fel, un mai just coeficient de literaritate decît acele prețioase întabulări teoretice operate de cei ce-și justifică existența pe seama și „pe spinarea” creatorilor de har autentic.

Voi exemplifica în speranța că voi putea convinge prin chiar selecția lor, retransmișînd sentimentul aceasta de prospețime și adevăr revelat, pe care-l încerci citind această poezie impetuoasă ca un pojar irepresibil ce irumpe în jurul și alături de expresia plastică. „Într-o ramă de lemn/ doi bătrîni/ șterși de vreme, bolnavi

de uitare” (*Vizită de noapte*); „Gara/ Contururi ademenite de zare/ (...) Acolo în vechiul vagon/ Mi se cuibărise copilăria” (*Aproapele, depărtarea*); „Numai al meu./ dorul/ ca și aerul/ învîț să-l respir” (*Dorul ca și aerul*); „De cu iarnă/ Îmi păstrez o cratimă de gheață/ Și o așez între mine și lucruri” (*Strassuri*); „Manole de ai lui/ au rămas pe acoperiș/ (...) Sus, lîngă crucea navei/ soarele/ i-a înmormîntat în cimitirul văzduhului”; „La picioarele noastre/ șuierau locomotive./ Cu podul pluteam./ De la noi/ aburii se îmbolnăveau de iubire/ și se făceau nori” (*Adolescență*) ș.a.

Poeta-pictoriță practică, aflată fiind în plin cv postmodernist de care, fie și subconștient, nu poate face abstracție, și construcții largi de parabolă, narațiuni poetice sugestive și în planul compozițiilor plastice, precum aceasta în care casa, zidită pe dinăuntru cu pietrele aduse din călătorii, devine grea, „o stîncă bine ancorată” spre a nu se ridica în văzduh (*Asigurarea*). Într-un alt poem, următor, casa se clatină totuși, deși se aruncă balastul și se păstrează doar cărțile risipite prin toate colțurile cu scop exorcizant, iar ușile și ferestrele se curbează de presiunea luminii ce „curge rotund”, singurul element ce supraviețuiește intact ca un memento este „hornul – un catarg” (*Corabia*).

Cea mai productivă resursă poetică este, cum lesne se înțelege, aceea de sorginte cromatică, plastică, poezia acestei pictorițe fiind o împlinire a limbajului său prim, o nouă dimensiune a aceluiași tip de expresie, astfel încît pare că avem în față o tridimensionalitate plastico-poetică, aceea desemnată prin notoria străveche sintagmă *Ut pictura poesis*. Astfel, poeta se teme de „lucrurile din care culorile cad” (*De amnezii mi-e teamă*), dar contemplă ora celestă cînd „cad roșurile arămii din gongul amurgului” (*Surdina culorilor*) și vede chiar apocalipsa ca o cădere a culorilor din lucruri, ca o umbră survenită în urma furtului de galben din soare, drept care „sensuri, iubiri pierd lumină” (*Împărțirea*). Privind prin spătura din „oglină apei în adîncul pămîntului” ea vede „roșu de purpur” cum „scălda în lumină un ostrov”. În iureșul *Ciuleandrei* privirea recompune spectrul luminii, iar „culorile se topesc în albul dintîi”, în timp ce „despărțindu-se de culori/ durerile și-au găsit sălaş într-un cristal” (*Zăvozi amintirile*), iar în *Pregătiri de război* eul său pășeste, precum Alice în țara minunilor, în interiorul ramei și ascute „lăncii, săgeți”, pentru că „balaurii se înmulțesc și Sfîntul Gheorghe, calul alb, ne așteaptă”. La tot pasul „albastrul se despletește”, mă doare roșul”, „din lanuri irump gîze galben-portocalii”, „cu firul ierbii verdele taie albastrul în mozaicuri”, „însurarea lasă umbre violete pe cealaltă față a lucrurilor”, „peste lumină mi se abate un cenușiu”, „cu alb și negru/ îmi aștern trecerea de la un solstițiu la altul”, „mai găsesc vopsea albă s-o arunc peste ziduri învechite”, „culorile se înfruntă într-o schiță/ pentru tabloul vivan”.

Așadar viața e „un carusel al culorilor”, iar sufletul artistei trăiește „un nesăț de culoare”, pe cînd din adîncurile memoriei filogenetice artistice a lumii „bizantin/ amurgul prefiră beteală/ peste tărîmul pictat”. Iar ea, moștenitoarea acestei luxurii porfirogenete, știe să-și ia partea leului de azi, căci, din toate aceste bogății de nababi, ea-și înfiripă o monetărie din firele de galben rămase pe cuțitul de paletă și exclamă triumfător, conștientă de valuta forte pe care o deține la bursa valorilor artistice eterne: „Am propria monedă/ cu putere/ pentru toate orizonturile!”.